Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

LAPE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Pirkanmaan LAPE

Ehkäisevän väkivaltatyön kehittäminen Pirkanmaalla 8.1.2018

Esityslista

- Tervetuloa! ja kuulumiset
- Ehkäisevän väkivaltatyön kehittämisen tavoitteet
- Kotitehtävän purku: palvelupolku
- Muut asiat

Pirkanmaa alk. 1.1.2018

Pirkanmaan väkiluku 2016 (ennakkotieto)

	Ennakkoväkiluku 2016	Osuus %
Pirkanmaa nyt	509 279	
Pirkanmaa sis Kuhmoinen	511 566	100 %
Akaa	16 927	3 %
Hämeenkyrö	10 682	2 %
Ikaalinen	7 130	1 %
Juupajoki	1 961	0 %
Kangasala	31 177	6 %
Kihniö	1 989	0 %
Lempäälä	22 747	4 %
Mänttä-Vilppula	10 453	2 %
Nokia	33 206	6 %
Orivesi	9 320	2 %
Parkano	6 691	1 %
Pirkkala	19 169	4 %
Punkalaidun	3 004	1 %
Pälkäne	6 624	1 %
Ruovesi	4 573	1 %
Sastamala	25 073	5 %
Tampere	228 173	45 %
Urjala	4 858	1 %
Valkeakoski	21 341	4 %
Vesilahti	4 462	1 %
Virrat	6 913	1 %
Ylöjärvi	32 806	6 %
Kuhmoinen	2 287	0 %

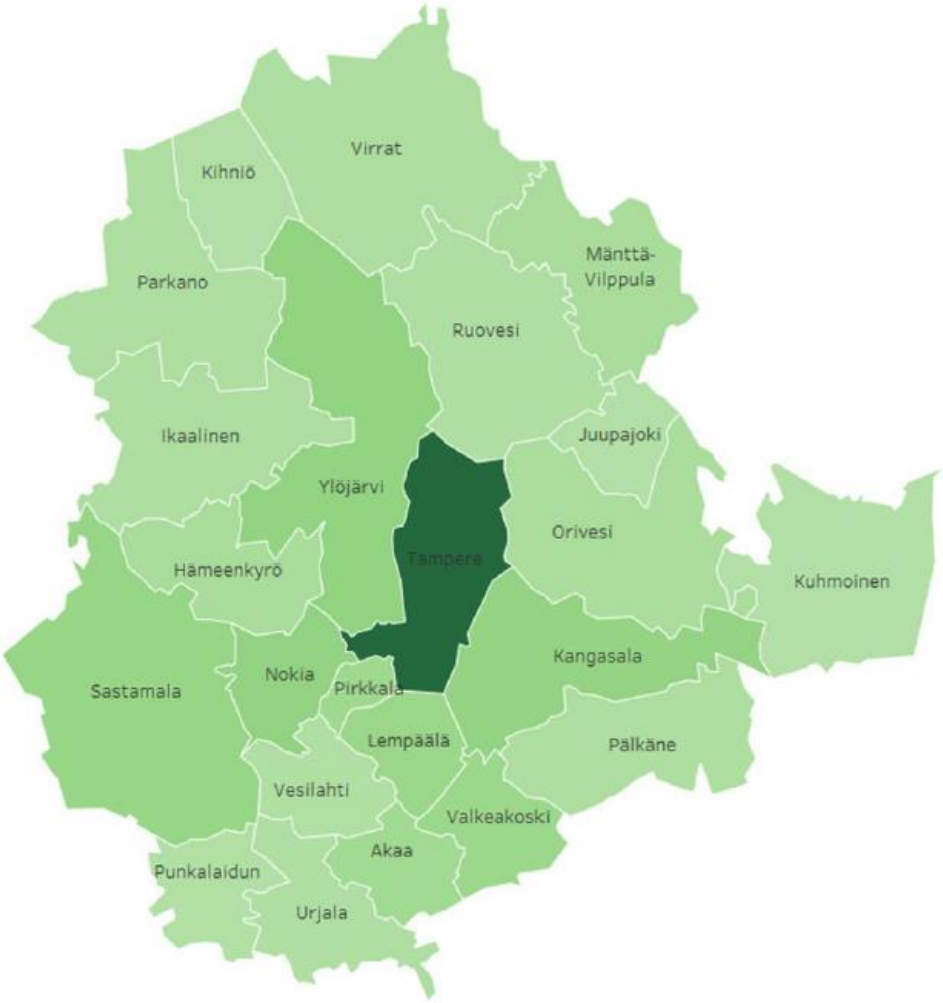

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Opetus- ja kulttuuri-ministeriö
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Väkivallan ehkäisyn kehittäminen perhekeskushankkeissa

Väkivallan ehkäisyn kehittäminen LAPE-hankesuunnitelmassa

- **Muutoksen lähtökohdat**: Lapsi-ja perhelähtöiset palvelut – varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen tuki – verkostoyhteistyö
- **Tavoite:** oikea-aikaisten palvelujen saatavuus paranee, tuen painopiste yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen
- **Miten:** Lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista ja työvälineitä uudistetaan
- **Mittari:** lasten ja nuorten kokema väkivalta vähenee

- **-> Väkivallan tunnistamisen ja puheeksi ottamisen sekä palveluohjauksen kehittäminen perhekeskushankkeissa**
- **-> Väkivallan huomioiminen ja palveluohjaus muissa kokonaisuuksissa (mm. eropalvelut, parisuhteen tuki)**
- **-> Yhteys kulttuurin muutokseen, erityisen vaativien palvelujen kehittämiseen, konsultointi ja monialaiset työryhmät mm. MARAK ja LASTA**

MITÄ TEHDÄÄN?

Väkivallan ehkäisyn kehittäminen perhekeskushankkeissa

- Väkivallan tiedonkeruun ja tilastoinnin kehittäminen, yhteys hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmiin
- Kirjaamisen ja puheeksi ottamisen menetelmien parempi käyttö ja ammattilaisten koulutus
- Palvelujen saavutettavuus kaikille kaikkialla, myös erityiset riskiryhmät
- Palveluketjujen ja moniammatillisuuden alueellinen kehittäminen sisään tulevaan soteen (vertik. yhteistyö)
- Matalan kynnyksen palvelut ja avopalvelut verkostona osaksi ennaltaehkäisevää työtä (tiedottaminen, tuki)

MARAK lyhyesti

- MARAK tähtää vakavan väkivallan nopeaan katkaisuun keskeisten viranomaisten yhteisneuvottelussa. Neuvottelussa laaditaan moniammatillisessa työryhmässä väkivallan uhrille tai uhan alla elävälle henkilölle turvasuunnitelma ja tätä kautta parannetaan tämän turvallisuutta.
- MARAK-työstä on saatu hyviä kokemuksia sekä valtakunnallisesti että paikallisesti.
- Riskinarviointilomake (MARAK)
- https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/marak

LASTA lyhyesti

- LASTA-malli tarjoaa yhden ratkaisumallin lapsikeskeiselle viranomaisyhteistyölle, kun epäillään lapseen kohdistuneen pahoinpitely- tai seksuaalirikos
- LASTAn myötä voidaan varmistaa, että lapset ja heistä vastuussa olevat aikuiset voivat saada apua ja tukea
- **LASTA-toiminnan periaatteet**
- **moniammatillinen yhteistyö (lapsiystävällisessä tilassa)**
- **rikoksen selvittämiseen liittyvät haastattelut ja somaattiset tutkimukset (lapsen kokemusta ja turvallisuuden tarvetta kunnioittaen)**
- **lapsen tuki ja (tarpeenmukainen trauman) hoito sekä perheen neuvonta ja tuki**
- **tutkimus, koulutus ja yleisen tietoisuuden edistäminen**
- https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/ajankohtaista/lastensuojelu-thl-/tutkimus-ja-kehittaminen/lastensuojelun-kehittaminen/lasta-hanke
- https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134582/URN_ISBN_978-952-302-850-0.pdf?sequence=1

Pirkanmaan LAPEn ehkäisevän väkivaltatyön kehittämisen tavoitteet

Alustava työskentelysuunnitelma

VAIHE 1

Kartoitus, suunnittelu, valmistelu ja toiminnan rakenteellisen kehikon mallinnus

(8/2017 – 12/2017)

VAIHE 2

Rakenteellisen kehikon mallinnus jatkuu, uuden/ uusien toimintamallien käyttöönotto ja pilotointi, arviointi sekä toimintamallin ketterä jatkokehittäminen

(1/2018 – 9/2018)

VAIHE 3

Toimintamallin laajamittainen käyttöönotto ja juurtumisen varmistaminen

(10 /2018 – 12/2019)

VAIHE 4

Arviointi ja tutkimus

(jatkuva)

Alustava työskentelysuunnitelma

VAIHE 1

Kartoitus, suunnittelu, valmistelu ja toiminnan rakenteellisen kehikon mallinnus

(8/2017 – 12/2017)

1. olemassa olevien ennaltaehkäisevien ja korjaavien lähisuhdeväkivaltapalveluiden kartoittaminen Pirkanmaalla
2. Pirkanmaan ehkäisevien väkivaltapalveluiden tarpeiden ja puutteiden kartoittaminen
3. ammattilaisten koulutuksen kehittäminen: kirjaamisen ja puheeksi ottamisen, sekä riskin arvioinnin (MARAK) menetelmien parempi käyttö
4. tiedonkeruun ja tilastoinnin kehittäminen (yhteys kuntien ja alueen hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmiin!)

Alustava työskentelysuunnitelma

VAIHE 2

Rakenteellisen kehikon mallinnus jatkuu, uuden toimintamallin käyttöönotto, pilotointi, arviointi sekä toimintamallin ketterä jatkokehittäminen

(1/2018 – 9/2018)

1. palvelujen saavutettavuus kaikille kaikkialla, huomioiden myös erityiset riskiryhmät
2. palveluketjujen ja moniammatillisuuden alueellinen kehittäminen perhekeskustoimintamalliin
3. matalan kynnyksen palvelut ja avopalvelut verkostona osaksi ennaltaehkäisevää työtä (yhteys järjestöjen palveluihin, tiedottaminen, tuki)

Ehkäisevän väkivaltatyön kehittämisen tavoitteet ja niiden toteutuminen Pirkanmaalla… osa 1

Työryhmän tavoitteena kartoittaa ja kehittää maakunnallista ennaltaehkäisevän väkivallan tarvetta vastaavaa toimintamallia, joka mahdollistaa uudenlaisen lähestymistavan lähisuhde- ja perheväkivaltapalveluihin mm.

1. **Päällekkäisen työn vähentäminen**
   - päällekkäistä työtä vähennetään kartoittamalla olemassa olevat palvelut ja tarvittaessa koordinoidaan palvelut uudelleen
2. **Väkivaltatyön koordinoimisen vastuun selkiyttäminen**
   - perhekeskustoimintamallin johto? sekä avainhenkilö/ palvelujärjestelmäosaaja/ verkostokoordinaattori?
   - valvonnan järjestyminen 2020 SOTE-maailmassa?
3. **Tiedonkeruun ja tilastoinnin kehittäminen (yhteys kuntien ja alueen hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmiin)**
   - Valtakunnan ohjeistus?
   - THL:n ja poliisin tilastoja käytetään tarvittaessa hyväksi…

Ehkäisevän väkivaltatyön kehittämisen tavoitteet ja niiden toteutuminen Pirkanmaalla… osa 2

4. **Ammattilaisten koulutuksen kehittäminen: kirjaamisen ja puheeksi ottamisen, sekä riskin arvioinnin (MARAK) menetelmien parempi käyttö**
   - THL:n verkkokoulutus EPRAS alkamassa Pirkanmaalla keväällä 2018 ; pilotteina mm. Tampere, Nokia ja Kangasala; aluksi vain sote-toimijat ja poliisi, jatkossa laajennetaan muihinkin toimijoihin
   - Yhteistyötä jo olemassa olevien väkivaltatyön verkostojen ja koulutusrakenteiden hyödyntämiseksi maakunnallisesti lisätään tarjoamalla koulutuksia koko maakunnan alueelle (myös jalkautumalla ympäristökuntiin) sekä hyödyntämällä digitaalisia palveluita
   - lähiesimiestuki?

5. **Palvelujen saavutettavuus kaikille kaikkialla, huomioiden myös erityiset riskiryhmät**
   - Tampere ja lähiympäristö hyvin palveluiden äärellä, mutta rajaseudut vielä ilman palvelua; perhekeskustoimintamalliin kirjataan minimivaatimukset palvelun toteutumiseksi jokaiselle
   - ohjeistukset ja palveluiden polutukset erilaisiin tilanteisiin: mitä palveluita tarjolla missäkin vaiheessa!

Ehkäisevän väkivaltatyön kehittämisen tavoitteet ja niiden toteutuminen Pirkanmaalla… osa 3

6. **Palveluketjujen ja moniammatillisuuden alueellinen kehittäminen sisään tulevaan soteen ja perhekeskustoimintamalliin**
   - työn alla….
7. **Matalan kynnyksen palvelut ja avopalvelut verkostona osaksi ennaltaehkäisevää työtä (yhteys järjestöjen palveluihin, tiedottaminen, tuki)**
   - kohtaamispaikkojen ohjeistus/ palveluiden polutus

Kehittämisen tarpeita ja keinoja…

- ohjeistukset, toimintamallit, puheeksiotto rutiiniksi esim. **seulalomakkeiden** ym. avulla
- **kokemusasiantuntijoiden** parempi hyödyntäminen: miten eri tavoin voitaisiin hyödyntää, ainakin suunnitteluvaiheessa? Vrt. Tampereen kaupungin tietoisuuspäivät.
- **pienryhmäkonsultaatiot**, ”klinikat”, joissa voitaisiin käsitellä asiakas-caseja
- **tekijäkoulutuksia**: miten kohdata väkivallan tekijä
- **väkivaltatyön työntekijöiden on kohdattava myös omat väkivaltaan liittyvät kokemuksensa ja tunteensa!**

Tietoa oikean ja oikea-aikaisen avun piiriin ohjaamiseen

- lähtökohtana väkivallan eri muotojen **tunnistaminen (koulutus!)**
- toimivat, päivitetyt digitaaliset palvelut
- **avainhenkilöverkostokoordinaattori**
- **polutukset** erilaisiin tilanteisiin: mitä palveluita tarjolla missäkin vaiheessa
- **toimijoiden yhteiset esittelyt**, yhteinen tapahtuma tms.
- **ammattilaisten avoimen, dialogisen yhteistyön kehittäminen**
- ammattilaisten yli- tai alireagoinnin vähentäminen; ammattilaisten erilaiset näkökulmat huomioidaan ja nostetaan keskusteluun
- väkivalta-asian huomioiminen muiden ongelmien ”varjosta” (esim. päihdeperheissä)

Miten kannustan avun hakemiseen ennen väkivaltatekoa

- päivitetyt digitaaliset palvelut
- matalakynnyksiset kohtaamispaikat
- vertaistuki
- ammattilaiselle koulutuksella tietoa tunnistamiseen ja riskin kartoitukseen, tietoa palveluista ja yhteinen toimintamalli esim. kysytään lähisuhdeväkivallasta kaikilta asiakkailta **Huom! Tärkeää miettiä, miten kysytään väkivallasta. Asiakas ei välttämättä tunnista, mikä on väkivaltaa. Pitäisikö kysyä myös tunteista, ei vain teoista**
- kun työntekijällä on tietoa ja hän antaa asiakkaalle luvan puhua, asiakkaalle sanoitetaan tilannetta, kerrotaan palveluista jne.
- ”Mitä sitten tekisin” –opas https://www.tukinainen.fi/e_kirja_1#/0

Mitä 2018?

- **Lasten kaltoinkohteluun puuttuminen –yhteistyö**:
  - Toiminnan jalkauttaminen Pirkanmaan alueelle. Keskeisinä tehtävinä koulutusten järjestäminen ja tiedon jakaminen, ohjeistusten laatiminen ja huolehtiminen ajantasaisuudesta sekä yhteistyön kehittämisestä. Toimijoina PSHP, kaupungin toimijat, järjestöt ja Sisä-Suomen poliisi
  - Tampereen ryhmä toimisi ”emoryhmänä”
- **Ohjeistukset ja palveluiden polutukset erilaisiin tilanteisiin: mitä palveluita tarjolla missäkin vaiheessa! (lomakkeet!?)**
- **Väkivaltatyön työntekijäkoulutuksen jalkauttaminen maakuntaan yhteistyössä eropalveluiden ”Kohti sovinnollista eroa”** - koulutusrupeaman kanssa
- Yhteispilottina Tampereen yliopiston kanssa Brief-Cap –lomakkeen testaus ”**Lasten kaltoinkohtelun riskintunnistaminen terveydenhuollossa. Riskinarviointityökalun käyttöönotto, moniammatillinen tuki ja koulutus –hanke (2016–2018)**”

Ehkäisevän väkivaltatyön palvelupolku

Palvelupolutusta…

- **”Kehittämistyön tavoitteena on, että asiakas saa tarvitsemansa avun mahdollisimman varhain ja sujuvasti.”**

- Mieti oman työsi näkökulmasta, miten (millä keinoin, mitä tekemällä…) oman asiakkaasi kohdalla tavoite saavutetaan? Miten tuot avun asiakkaallesi mahdollisimman sujuvasti (mitä välineitä/ työkaluja sinulla jo on, mitä tarvitset lisää, ym.).
- Mieti sama asia uuden asiakkaan ja uuden tarpeen näkökulmasta
- Kuvita toimintasi esim. vuokaavion muodossa

Tampere/ Pyydä apua!-nappi/ Perhepalveluiden palveluohjaus

Esimerkki:
Asiakas ottaa yhteyttä Tampereen Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden/ perhepalveluiden Pyydä apua! –napin kautta. Pyyntö ohjautuu postinumeron mukaisesti asiakkaan alueen palveluohjaajalle (Pyydä apua! – lomakkeessa tunnistetietoina puhelin- ja postinumerot). Punaiset teksti kohtia, jotka vaativat työntekijältä kouluttautumista ja/ tai jatkuvaa päivittämistä!

Asiakas & avun tarve; Pyydä apua! -nappi

”Oma” palvelu-ohjaaja

Yhteydenotto asiakkaaseen 3 arkipäivän kuluessa

Puhelinkeskustelu;
- **kohtaaminen kuuntelemalla**
  - **kysyminen**
  - **keskusteleminen**
  - **ohjaus**
  - **tarvittaessa/ toivottaessa tapaamisen sopiminen (asiakas päättää paikan)**

Malttia! Lasten huomioiminen!

- **työntekijällä tieto siitä, mitä kysytään, miten kysytään ja mitä pitää kysyä lisää…**
- **aktiivinen kuuntelu & kannustus & motivointi**
- **työntekijällä tieto eri palveluista**
  - **antaa oikean palvelun yhteystiedot**
    - **tarjoaa apuaan esim. ko. yksikköön alustavan yhteydenoton tekemisellä**

Sovittu tapaaminen
- **kohtaaminen**
- **työntekijällä tieto siitä, mitä kysytään, miten kysytään ja mitä pitää kysyä lisää…**
- **tarvittaessa apuna lomakkeet esim. THL-henkilökohtainen turvasuunnitelma, MARAK-riskinarviointisuunnitelma**
- **huomioi lapset!**
- **työntekijällä tieto eri palveluista**
  - **asiakkaan kanssa yhteydenotto oikean palvelun äärelle**
  - **asiakkaan saattaminen ja rinnalla kulkeminen, kunnes avun saanti varmistunut**
  - **asiakkaalle lupa ottaa tarvittaessa yhteyttä uudelleen**

Poliisi
Lastensuojelun päivystys
Lapsiperheiden sosiaalityö
Setlementti Tampere ry
Väkivaltaklinikka
Vertaisryhmät
ym.

Oikean & oikea-aikaisen avun saanut Asiakas

Tarvittaessa uusi tapaaminen

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Opetus- ja kulttuuri-ministeriö
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Nokia/ Perhekeskus

Asiakas ottaa itse yhteyttä perhekeskukseen puhelimitse/sähköpostilla tai lähete saapuu verkostosta. Lähete käsitellään tiimissä ja työntekijä/-t valitaan, tai sitten työntekijä vastaa suoraan asiakkaan pyyntöön varaamalla kalenteristaan ajan, jos se on työtilanteessa mahdollista. Lisäksi työntekijä arvioi jo tässä yhteydenotossa asian vakavuuden; ohjataan soittamaan poliisit, hakeutumaan turvataloon, lääkäriin, selvitetään onko lapsia ja näiden tilanne, tehdään lastensuojeluilmoitus tarvittaessa.

Asiakkaan yhteydenotto, puhelimessa kohtaaminen, ohjaus, ajan varaaminen tai tiimiin vienti, tarvittavat yhteydenotot poliisiin ja lastensuojeluun.

Tapaaminen asiakkaan kanssa joko yksin tai verkostolla (esim. lastensuojelu). Tilanteen tarkempi kartoitus ja kohtaaminen/ keskustelutuki. Turvasuunnitelman teko. Tarvittaessa ohjaus ja yhteydenotto muihin palveluihin.

Marak

traumatyö käsittely

motivointi

väkivaltaisuuden käsittely

Jatko-työskentely asiakkaan kanssa

Mielenterveyskeskus
Setlementin väkivaltaklinikka
Ensi- ja turvakoti
vertaistuki

Maria-Akatemia/ Demeter-asiakasprosessikuvaus

Huoli herää:
-ASIAKKAALLA ITSELLÄÄN-> löytää Maria Akatemian tiedot netistä/esitteestä/kuullut jostain -> ottaa itse yhteyttä soittamalla Avoimeen linjaan tai chatin kautta
tai
-> ottaa puheeksi esim. neuvolassa, perhetyöntekijän kanssa, sosiaalitoimessa, työterveydessä tms. ->
työntekijä ohjaa ottamaan yhteyttä Maria Akatemiaan tai ottavat yhteyttä yhdessä tai työntekijä konsultoi Maria Akatemian työntekijää

-TYÖNTEKIJÄLLÄ -> ottaa puheeksi asiakkaan kanssa -> työntekijä ohjaa ottamaan yhteyttä Maria Akatemiaan tai ottavat yhteyttä yhdessä tai työntekijä konsultoi Maria Akatemian työntekijää

Käynnistyy prosessi:

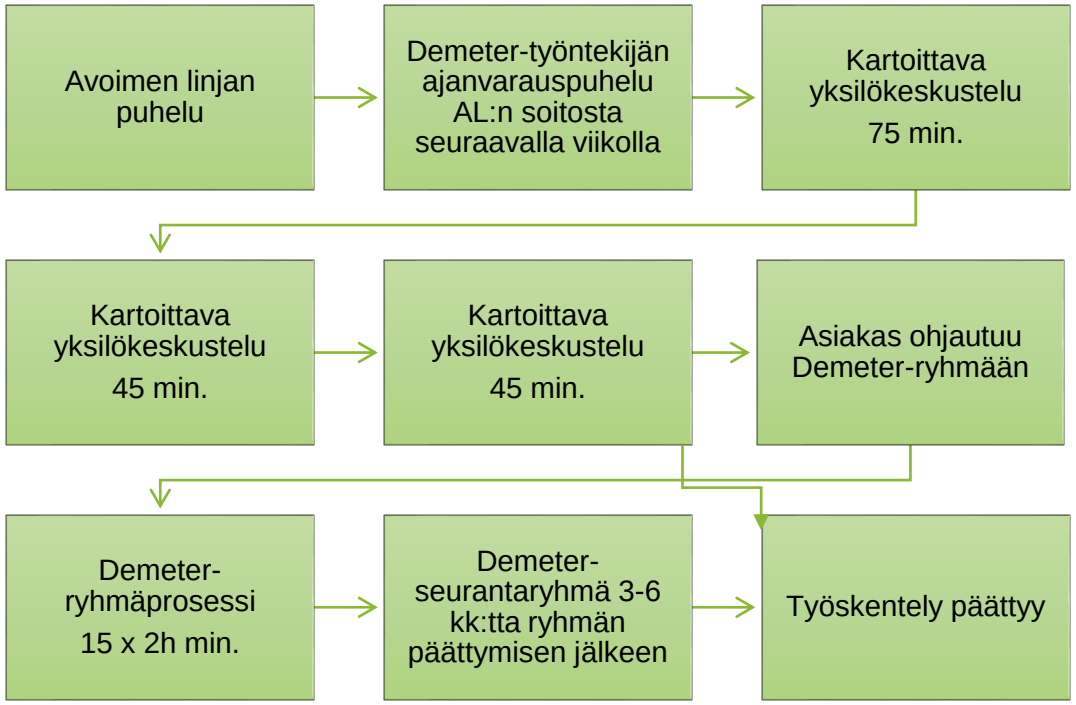

-> jatkotyöskentelyn kartoitus sekä ohjaaminen eteenpäin, jos ryhmä ei ole mahdollinen/pitkä odotus ryhmään

HUOM! Lasten tilanteen sekä muun tarvittavan tuen arviointi jokaisessa prosessin vaiheessa ja tarvittaessa yhteydenotto sosiaalitoimeen!!

Jotta prosessi toteutuu, tarvitaan edelleen:
-Jatkuvaa näkyvyyttä ja tiedotusta Maria Akatemian työstä sekä naisen väkivallasta, jotta asiakas löytää tiedon helposti
-Lisää tiedottamista/kouluttamista/jalkautumista verkostoihin, jotta naisia kohtaavilla työntekijöillä riittävästi tietoa Maria Akatemian palveluista sekä naisen väkivallasta ja sen tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta sekä MA työntekijällä riittävä tieto muista palveluista

Muut asiat.

Lomakkeita

THL/ Lomakkeet lähisuhde- ja perheväkivallan kirjaamiseen

Henkilökohtainen turvasuunnitelma
Lomake häirinnän ja vainon kartoittamiseen
Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake
Pahoinpitely- ja kehokarttalomake (PAKE)
Raiskatun akuuttiapua -kansio (RAP-kansio)
Riskinarviointilomake (MARAK)
Väkivallan puheeksiottamisen muistilista

https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lomakkeet/lomakkeet_vakivallan_puheeksi_ottamiseen

Muut asiat

- ehkäisevän väkivaltatyön työkirjaa päivitetty 29.12.2017; https://lapepirkanmaa.fi/wp-content/uploads/2017/12/T-Y-Ö-K-I-R-J-A_ennaltaehkäisevä-väkivaltatyö_päivitetty_29122017.pdf
- kehittämistyön palautelinkki https://palvelut2.tampere.fi/e3/lomakkeet/15159/lomake.html
- **seuraava kehittämistyöryhmän tapaaminen poikkeuksellisesti**
- **perjantaina 9.2.2018 klo 8.30-11 Tampereen virastotalossa, Aleksis Kiven katu 14-16, 5.krs, ryhmähuone 4**

Blogi?

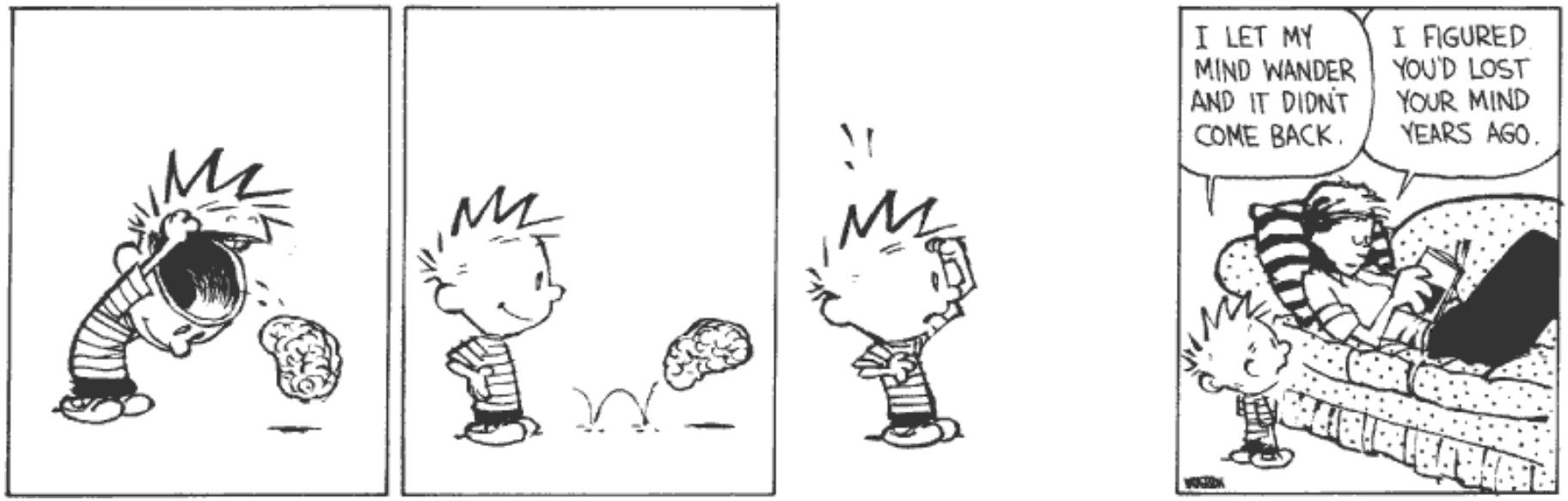
I LET MY MIND WANDER AND IT DIDN'T COME BACK.
I FIGURED YOU'D LOST YOUR MIND YEARS AGO.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Ehkäisevän väkivaltatyön kehittäminen Pirkanmaalla 8.1.2018

Pirkanmaan LAPE/ projektikoordinaattori

Päivi Viitanen-Marchegiano
paivi.viitanen-marchegiano@tampere.fi

puh. 040 639 7358

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ | Opetus- ja kulttuuri-ministeriö | TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS